

Seriál Labyrint světa a ráj srdce

Metodika k dílu: Když pískají novináři

Základní informace naleznete v příloze [Jak používat metodiky Labyrint](#).

Popis seriálu:

V každém díle vystupují tři hlavní postavy – **Poutník** (který představuje samotného Jana Amose Komenského), **Všudybud** (průvodce, který má právo být všude a volně se pohybovat v Labyrintu) a **Mámení** (tlumočník neboli komentátor). Od Mámení dostal Poutník brýle mámení, přes které vidí vše ve světě zkresleně v růžových barvách. Ale naštěstí je schopen nad brýlemi vidět svět takový, jaký doopravdy je. Poutník vstupuje do **Labyrintu světa**, aby našel štěstí, smysl života a své životní povolání. Na začátku dostal od **Osudu** povolení si nejprve vše prohlédnout a až pak si zvolit své povolání. Vládkyní celého světa je královna **Moudrost**, ve skutečnosti **Marnost**.

Průvodci přivádějí Poutníka mezi novináře. Stává se tak svědkem toho, jak fungují sdělovací prostředky.

45 min

Osnova:

1. Video – Když pískají novináři
2. Ověřování informací, aktivita – Tichá pošta pohybem
3. Video ukázka - Zprávy a emoce
4. Influenceři, aktivita – Projektový den
5. Video ukázka – Poutník troubí na píšťalku
6. Akční krok – Novinový článek

Pomůcky: tištěná sada digitálních čísel na A4 podle přílohy

Cíle:

1. Žák vidí potřebu ověřovat si informace, přemýšlet, zachovat si odstup
2. Žák chápe zodpovědnost za informace, které šíří (influenceři)
3. Žák je motivován učit se sdílet svůj názor vhodným způsobem, hledat tvořivé řešení

Hlavní myšlenka: Žijeme v době, kdy se k nám informace dostávají ze všech stran a je náročné se v nich orientovat. Proto si potřebujeme zachovat zdravý nadhled, hledat pravdu a naučit se zodpovědně nakládat s informacemi tak, aby to bylo pro nás i naše okolí užitečné.

1. Video – Novináři

Pustíme video.

5'

Co jste ve videu viděli? O čem to bylo?

Co se vám (ne)líbilo? Čeho jste si všimli? Co vás zaujalo?

Koho znázorňovaly postavičky s trumpetkami? (*novináře, šířitele informací, influencery*)

Jakými cestami se k vám informace dostávají?

Diskuze. (*Sociální sítě, internet, média, TV, noviny, rodina, škola, kamarádi, atd.*)

Proč chceme být informovaní? Co z toho máme? (*chceme být v obraze, nechceme být mimo, atd.*)

Přestože informace chceme, abychom byli v obraze a nebyli „mimo“, paradoxně jsme právě díky nim „mimo“, protože informací je v dnešní době kolem nás příliš mnoho a některé si i protiřečí. Např.: chaos v dietách a správných stravovacích návycích - pokaždé slyšíme něco jiného, je těžké se v tom všem zorientovat.

Cílem našeho programu je přemýšlet, jak můžeme nakládat s informacemi kolem sebe, aby to pro nás bylo užitečné.

2'

2. Ověřování informací, aktivita - Tichá pošta pohybem

Cíl: Žáci vidí, že při předávání informací dochází ke zkreslování, je třeba si informace ověřovat.

Zadání: Předejte co nejpřesněji přijatou informaci – sérii pohybů (bez jakýchkoliv zvuků).

V případě omezeného prostoru je možné jít na chodbu, příp. aktivitu realizovat jen s částí třídy a ostatní ponechat v roli diváků.

Učitel si vybere z následujících návrhů, příp. zvolí vlastní.

Návrhy pohybů pro učitele:

- *startování motorky (vytáhne klíč z kapsy, vloží do startéru, chytí řídítka, nasedne na motorku, sešlápně pedál několikrát za sebou souběžně s protáčením řídítek, zůstává sedět a pomyslně odjíždí)*
- *vaření brambor (oškrábe a krájí brambory, dá je do hrnce, napustí vodu, postaví na plotnu, osolí, přiklopí pokličkou, zapne sporák)*
- *sprchování (vysvěče se, vstoupí do sprchy, pustí vodu, nanese sprchový gel do dlaně, namydlí tělo, opláchně, natáhne se pro ručník, osuší se, vystoupí ze sprchy a oblékne se)*

Žáci stojí ve frontě jeden za druhým. Poslední je učitel. Předposlední žák se otočí čelem k učiteli a učitel mu předvede danou sérii pohybů. Ostatní žáci to nesmí vidět. Předposlední žák zatuká žákovi stojícímu před ním na rameno, ten se otočí. Nechá si předvést pohyby. Zatuká na rameno dalšímu před sebou, opět předvede, atd. Celá aktivita probíhá v tichosti, žáci nesmí mluvit, ani komentovat výkony dalších spolužáků. Poslední žák předvede pohyb a pokusí se pojmenovat, co daná série pohybů znázorňuje. Na závěr předvede původní pohyby i učitel.

Reflexe: Je třeba hledat původní zdroje informací. Když se k nám dostanou přes X dalších kanálů, nutně dochází ke zkreslení, jak jsme to viděli v naší aktivitě. Není to vždy zlý úmysl, zkreslování je přirozený proces předávání informací. Natož, když někdo ty informace zkreslit CHCE.

Takže jak přistupovat k informacím, které se k nám dostanou?

(Nevěřit hned všemu. Snažit se najít původní zdroj. Ověřovat si informace. Udržovat si nadhled/odstup.)

(Pokud to učitel uzná za vhodné, lze v další hodině nebo v hodině Výchovy k občanství zařadit práci s médii a vyhledáváním zdrojů.)

16'

3. Video ukázka – Zprávy a emoce

Pustíme znovu část videa, která zobrazovala protichůdnost zpráv (válka bude/nebude).

Jaké emoce v nás mohou zprávy vyvolávat? (radost, neštěstí, smutek, strach, nejistota, vztek, znechucení, atd.)

Např. situace s Covidem – jaké emoce v nás zprávy vyvolávaly? (nejistota, strach, panika, hněv, apatie, atd.)

Co se děje, když je zpráv k nějakému tématu příliš mnoho? (rezignace, apatie, znechucení, atd.)

Musíme se před některými zprávami chránit? Před kterými?

(Když je zpráv moc, vyvolávají v nás negativní emoce, když jsou protichůdné, zkreslené, nepravdivé, atd.)

Jak se můžeme chránit? Jaké máme možnosti?

(Doporučuje se dívat se na zprávy jen 1x denně, nenechat se do emocí vtahovat, zároveň ale potřebujeme zůstat v obraze.)

4'

4. Influenceri, Aktivita – Projektový den

Úvod: Řekli jsme si, co dělat, když nějakou informaci slyšíme.

Co když ale my sami chceme nějakou informaci sdělit?

V našem videu Poutník prohlásil, že „Zacházet s píšťalkami není vůbec jednoduché.“ Mámení ho vybídlo, ať si to vyzkouší.

Proč někdo chce být influencerem?

Cíl aktivity: Ukázat žákům, že prezentace či prosazení názoru může mít skryté pozadí (osobní prospěch) a může mít různé podoby.

*Žáci se rozdělí do skupinek po 5-6. Každý dostane na papírku napsanou svou roli se zadáním. Je důležité, aby v každé skupině byl **šéf a manažer**, ostatní role učitel zadá podle počtu žáků ve skupině. **Žáci svůj papírek nesmí nikomu ukázat a snaží se co nejlépe zahrát zadanou roli.** Role ve skupině: manažer, šéf, hejtr, usmiřovač, myslitel, sluníčko.*

Úvod do aktivity – zadání: Čeká vás projektový den a vaším úkolem je naplánovat, KDE bude probíhat. Máte na to 6 minut.

Popis rolí na papírcích:

Manažer: Zahaj diskuzi. Pokus se všechny přesvědčit, aby se všichni na projektový den sešli u nového obchodního centra, protože víš, že se tam otevírá nová cukrárna. Nesmíš ale prozradit, že cukrárna plánuje promo akci a každý návštěvník v ten den dostane zmrzlinu zdarma.

Šéf: Tvým cílem je, aby se projektový den konal JINDE než u nového obchodního centra. Otevírá se tam nová cukrárna, která ti slíbila, že když si žáci NEPŘIJDOU na projektový den pro zmrzlinu, dostaneš TY voucher na 3 měsíce, díky kterému můžeš 2x týdně dostat zdarma zákusek a pití.

Usmiřovač: Chceš, aby se nakonec skupina dohodla. Zkus usmiřovat lidi, kteří spolu nesouhlasí. „Přece se zvládneme domluvit.“ „Bylo by dobré, kdybychom se navzájem poslouchali.“ „Pokusme se najít něco, na čem se shodneme.“ Atd.

Myslitel: Jde ti o to, aby projektový den měl nějaký smysl. Žádej od ostatních, aby víc objasnili to, co řekli, rozvíjej téma. „Co přesně tím myslíš?“ „Máš pro svůj názor nějaký důvod?“

Sluníčko: Chovej se tak, aby se všichni cítili dobře. Chval je, oceňuj to, co říkají, usmívej se, a podobně.

Hejtr: Tvým cílem je rozbít diskuzi. Vyjadřuj nesouhlas se vším, co se řekne, chytej každého za slovo, říkej, že to celé nemá smysl.

Reflexe: K čemu jste došli? Kde se váš projektový den bude konat?

Měl někdo ve skupině nějaké skryté zadání, o kterém druhým neřekl? (*manažer, šéf*)

Co to bylo?

Jak to vnímáte vy ostatní, když se „karty“ odkryly? Jaký to je pocit? (*někoho to nepřekvapilo, někomu to je třeba jedno, někdo se může cítit podvedený, někomu to přijde nefér*)

Tato aktivita nám ukázala, že lidé mohou mít skryté cíle, o kterých nemusíme vědět.

Znáte příklad někoho, kdo má nějaký osobní užitek z toho, že něco prezentuje?

(*IG influenceři, placená spolupráce, youtubeři, atd.*)

(*Např.: Radka Třeštíková, spisovatelka, propagovala Master Card na svém IG profilu,*

Jan Punčochář, porotce soutěže Master Chef, spolupracoval s obchodem Lidl,

Leoš Mareš, moderátor, měl například placenou spolupráci s výrobcem arašídového másla s belgickou čokoládou.)

Nakolik je člověk, který předává informaci, zodpovědný za její obsah a za její dopad na druhé? Diskuze.

(*Např. někdo udělá challenge (udělá výzvu) „sněž kapsli na prání“. Přitom argumentuje, že nikoho nenutil, aby to udělal a že si může říkat a dělat, co chce. Někdo natočí video se skrytým úmyslem, má z toho pro sebe nějaký zisk, ale zjevně to neřekne – jako to udělal v naší hře šéf.)*

Nakolik jsem JÁ zodpovědný za to, co prezentuju?

Reflexe: Tak jak prohlásil náš Poutník - zacházet s píšťalkami není vůbec jednoduché.

Všichni máme vliv, někdo větší, někdo menší. Vždy je dobré přemýšlet, být ohleduplný, protože nikdy nevíš, jak to prožívá ten, kdo tě slyší nebo sleduje.

12'

5. Video ukázka – Poutník troubí na píšťalku

Pustíme část videa - Poutník troubí na píšťalku.

Cíl: kdy říci pravdu a kdy mlčet

Poutník ve videu zobrazuje Komenského.

Komenský nemlčel, i když mu to přineslo mnoho nepříjemností, pronásledování. V tom nám je inspirací (snaha o reformu školství, napsal dílo Obecná porada o nápravě věcí lidských).

Komenský napsal Labyrint, v něm pojmenovával negativa, ale nebyl jen kritik, byl mužem, který měl sny a naděje, usiloval o to, aby svět byl lepším místem a hledal možnosti, jak každý z nás může přispět k nápravě světa. Byl naivní?

Citát z Obecné porady: „Při nápravě věcí lidských jde zajisté o věc takového významu, že je vhodnější se o ni třeba tisíckrát pokusit s nezdarem než tisíckrát nepokusit.“

Říkejme pravdu, pojmenovávejme ji, ale zároveň navrhněme východisko, co se s tím dá udělat (např. je rozdíl znechuceně říct cizímu člověku: „Ty jsi ale tlustý.“ Nebo sebrat odvalu a říci kamarádovi: „Začal jsem chodit cvičit, je to skvělé, nechceš to zkusit se mnou?“, protože mi na něm záleží.)

Komenský nemlčel, protože jeho motivací nebylo získat popularitu, ale zlepšit svět. Vidíme, že na jednu stranu není dobré mlčet, když je třeba se projevit, na druhou stranu je těžké něco vymyslet a udělat. Někdy vidíme věc, která je špatně, ale nemůžeme nebo nechceme s ní nic dělat. Tehdy je dobré se k ní ani nevyjadřovat. Pokud je něco, co můžu změnit a je to v mých možnostech, potom je dobré o tom mluvit a jednat, i když mi to nepřinese popularitu.

Citát na závěr: „Až se svět ohlédne za našim stoletím, bude plakat. Ne proto, že bylo zaplaveno krutostí, ale proto, že dobří lidé mlčeli.“ Martin Luther King

5'

6. Akční krok – Novinový článek (internetový blog)

Vidíš kolem sebe něco, co není v pořádku? Zkus o tom napsat novinový článek, ve kterém kromě kritiky navrhneš tvořivé řešení.

Tip pro učitele: Pokud by některý z nápadů žáků byl vhodný pro realizaci, lze se se třídou zapojit do Projektu PROMĚNY (<https://komensky2020.cz/pro-skoly/#propro>)

1'